

וחי בהם

מטרת הפעולה:

החניכות תכרנה גישות שונות כלפי היהדות וקיום המצוות
החניכות תגבשנה את עמדתן כלפי היהדות והמצוות

מבנה הפעולה:

1. סרט + דיון על סוגים שונים של חיי דת
2. תפיסות שונות של תפקיד המצוות
3. גישות שונות במקורות כלפי היהדות והמצוות

מהלך הפעולה:

1. סוגים של חיי דת

אופציה ראשונה: "פורים", מעלה. אורך כ-30 דקות (נספח 1).
הסרט מתאר את הקשר הנרקם בין בחור דתי "רגיל", שעולמו הרוחני מחווה בבעיות המוכרות לכולנו של חוסר חוויה וחוסר התחברות, לבין בחורה דתית המחפשת רוחניות ואינה מקפידה על פרטי ההלכה כי לטענתה הם אינם רלוונטיים לעבודת ה'.
הסרט עשוי היטב, המשחק טוב והדמויות המורכבות מעוררות הזדהות ע"י הצגת הדילמה בצורה כנה ולא חד צדדית.
הדמויות:

שי- מרובע, הלכתי, החוויה שלו היא ההלכה. כמעט מנותק מהחיים הריאליים ורגשות טבעיים.
רותי- הרפתקנית, רוחנית, פורצת מסגרות. הולכת עם הלב. אינה תוחמת את עצמה בהלכה.

עודד - קרוע. רואה את עצמו מחוייב להלכה אך אינו יודע לתת לכך הסבר רציונאלי, ומתעוררות בו ספיקות. מקיים מצוות אך מתקשה כי אין לו חוויה.

שאלות לדיון:

1. מי גיבור הסרט לדעתכם?
2. עם מי אתם מזדהים?
3. מהי דרך הקיצור המוזכרת בסרט? הביאו דוגמאות מתוך הסרט ל'קיצורי דרך'.
4. מהי נקודת המפנה בסרט?
5. באיזו מהתפילות בסרט הייתם רוצים להשתתף?
 - התפילה בישיבה עם הרב
 - ערב השירה
 - התפילה של עודד ליד הכביש
 - התפילה של רותי ליד הכביש
6. הדרך של מי קשה יותר, של עודד או של רותי?
7. ע"פ הסוף, עם איזו דרך מזדהה הבמאי?
8. איך אתם הייתם מסיימים?
9. מדוע לדעתכם לסרט קוראים "פורים"?

אופציה שניה: **"עיתונים ופרחים"**, מעלה. אורך כ-30 דקות (נספח 2).

הסרט מתאר את הקשר הנרקם בין כרמל, בחורה דתית, שאינה מסכימה להשלים עם הקיבוע של העולם ההלכתי, לבין מיקי, בחור דתי לייט, היוצא עם כרמל מתוך מחשבה שהיא בחורה חילונית. הדמויות:

כרמל - הרפתקנית, מתלבטת, מנסה להגיע לשורש העניין, קשה לה עם חיי ההלכה, אך הם חשובים לה.

מיקי - זורם, לא חושב יותר מידי, רגיש, לא מקובע, עולם דתי לא עמוק.

שאלות לדיון:

1. עם איזו דמות אתם הכי מזדהים?
2. מה כרמל לא אהבה בבחור הראשון שהיא נפגשת איתו בסרט?
3. איך זה משפיע על ההתנהגות שלה במהלך הסרט?

4. מצד שני, האם כרמל אוהבת את החפיפניקיות של מיקי?

5. מה כרמל מחפשת בעולם הדתי? מה חסר לה?

6. האם היא מצליחה למצוא את השילוב הזה במיקי?

7. מה מבטא סוף הסרט?

8. מה חשוב יותר? המסגרת או החוויה?

הסרט פורים עמוק ומורכב יותר, אך הסרט עיתונים ופרחים קליל יותר. מכיוון שמשני הסרטים ניתן להפיק את אותו רעיון, לדעתי כדאי שכל מדריכה תבחר את הסרט שמתאים לה לאחר מפגש עם הקבוצה.

משני הסרטים עולה בברור הרצון לחיות במערכת של תורה והלכה, אך עם כך מאוד בולט הקושי היומיומי בקיום המצוות, וביישום הפרטים הקטנים.

שאלות לדיון:

1. למה בכלל יש צורך בקביעה של מסגרת מצוות מחייבת?

2. מדוע לא ניתן להסתפק ברעיונות, ובערכים היפים שמאחורי המצוות, ללא צורך ביישום קבוע ומוגדר מראש ע"י פרטי מצוות והלכות?

2. תפקיד המצוות

כל בת בוחרת תמונה המתארת מבחינתה מהי הסיבה שבגללה ניתנו מצוות/ מה היחס שלה כלפי המצוות (לדוגמא חייל- לשם קבלת עול מלכות שמיים, והכרה בגורם עליון).

3. דף מקורות המציג את הגישות השונות

- קבלת עול מלכות שמים גרידא, הקב"ה כמלך
- יש תכלית למצוות לא רק בעמידה בפני ה', אלא גם בתוכנן- רמב"ם (נספח 3)
- המצוות פועלות בעולם, אבל לא תמיד אנו יודעים איך- ריה"ל, משל התרופות (נספח 4)

את הגישה של קבלת עול מלכות שמיים ניתן להמחיש באמצעות המשחק "המלך אמר". בציות למלך, אנו מביעים את הסמכות שיש לו עלינו.

את גישתו של הכוזרי ניתן להמחיש בעזרת הספר "זום". אנו לא רואים את התמונה המלאה, ואין אנו יודעים את ההשלכות של קיום המצוות על העולם. הרב עמיטל אומר שלבן ישיבה צריכים להיות שני כיסים: באחד פתק "טוב לי תורת פיך" ובשני "כפה עליהם הר כגיגית". בכל פעם עליו להשתמש בפתק אחר ולעבוד את ה' לפי המדרגה שמתאימה לו באותה תקופה.

לאחר שביררנו מה החשיבות שבמסגרת מסודרת של מצוות, ומהם הרעיונות העומדים מאחוריהן, נעבור להתמודד עם עניין החוויה. הרצון להרגיש, ולחוות הוא טבעי, הגיוני ואף רצוי. אך מטבעו של עולם שדברים שנעשים בשגרה, מאבדים מקסמם וזוהרם. ניתן לדמות את העניין לקשר בין בני זוג. בתחילה, הכל ורוד, יפה ורומנטי. אך חלק מהעמקת הקשר הוא מיסודו במסגרת נישואים. ככל מסגרת, נישואים מחייבים את שני הצדדים לעמוד בחוקים ובכללים על מנת לשמור על הקשר. אין זה מחייב שהנישואים יראו אפורים ומשעממים. להיפך, המיסוד מבסס את הקשר, ויש צורך למצוא את ההתרעננות וההתחדשות במסגרת הנישואים. כך גם בעבודת ה'.

נספחים

נספח 1

<https://youtu.be/EI7CxYQqDEE>

נספח 2

<https://youtu.be/MAyy1Ue5VKg>

נספח 3

"יש בבני אדם אנשים שקשה בעיניהם מתן טעם למצווה מן המצוות, ויותר חביב עליהם שאין להשכיל לציווי ולאזהרה עניין כלל.

ואשר הביא אותם לידי כך, הוא חולי שמצאוהו בנפשם, ואינם יכולים לבטא אותו, ואינם מצליחים להסבירו, והוא: שהם חושבים כי אילו היו המצוות הללו מועילות במציאות הזו, ומשום כך וכך נצטוונו בהן, הרי כאילו באו ממחשבה ומרעיון בעל דעה. אבל אם היה דבר שאין להשכיל לו עניין כלל, ואינו מביא לתועלת, הרי הוא בלי ספק מאת ה', שהרי אין בינת אדם מביאה לידי דבר מזה.

וכאלו אלה חלושי הדעת, האדם בעיניהם יותר שלם מעושהו: כי האדם הוא אשר יאמר ויעשה מה שמביא לתכלית מסוימת, והאלוה אינו עושה כן, אלא יצווה אותנו לעשות מה שלא תועילנו, ויזהירנו מלעשות מה שלא תזיקנו עשייתו, יתעלה ויתרומם" (מורה נבוכים ח"ג פרק ל"א)

נספח 4

כוזרי, ריה"ל, ע"ח-פ"ב

עח **אמר הכוזרי**: ואיך יהיה שרש האמונה הוא שרש המרי?

עט **אמר החבר**: כן, כי הדברים אשר הם מתקנים לקבלת אותם הרשמים האלהיים אינם ביכלת בני אדם, ואי אפשר להם לשער כמותם ואיכותם, ואם ידעו עצמם לא ידעו זמניהם ומקומותיהם ונסבותיהם וההכנה להם, וצריך בזה לחכמה אלהית שלמה, מפרשת תכלית הפרוש מאת ה'. ומי שהגיע אליו הדבר הזה, וקים אותו בגדריו ובתנאיו בכוונה גמורה, הרי הוא המאמין. ומי שרצה להתקין דברים לקבלת אותם הרשמים ממחיות והקש וסברות, כגון מה שנמצא בספרי האצטגנינים והורדת הרוחניות ועשיית הטלסמאות, הרי הוא הממרה, מפני שהוא מקריב הקרבנות ומקטיר הקטורת מהקש ומסברה, ואינו יודע אמתת מה שראוי, וכמה, ואיך, ובאיזה מקום, ובאיזה זמן, ומי מבני אדם, ואיך ראוי לעסק בזה, ונסבות רבות יאריך תארוך.

והוא כפסיל אשר נכנס לאוצר רופא המפרסם בכך שתופותיו מועילות, והרופא איננו שם, ובני אדם פונים אל האוצר ההוא, מבקשים תועלת, ואותו הכסיל מוציא להם מאותם הכלים, והוא אינו יודע את התרופות, ולא כמה ראוי להשקות מכל תרופה לכל איש ואיש, והמית בני אדם בתרופות ההן אשר היו מועילות להם. ואם ארע שאחד מהם קבל תועלת מכלי מאותם הכלים, נטו האנשים אליו, ואמרו שזה הוא המועיל, עד אשר בגד בהם, או ראו לזולתו תועלת במקרה ונטו גם אליו. ולא ידעו כי המועילה בעצמה אמנם היתה עצת אותו הרופא החכם, אשר הרכיב את התרופות ההן, ואחר כן היה משקה אותן כפי הראוי, והיה מצוה את החולה שיזמן מה שמתאים לכל תרופה ותרופה ממאכל ומשתה והתעמלות ומנוחה ושנה ויקיצה ואויר ומשכב וזולת זה. וכך היו בני אדם לפני משה, מלבד מעטים, מתפתים למשפטי הכוכבים והטבעים, ועוברים ממשפט למשפט ומאלוה לאלוה, ופעמים מחזיקים ברבים מהם, ושוכחים מנהיגם ומנהלם, ושמים אותם סבה לתועלות, והם בעצמם סבה לנזקים, לפי ההכנה והנטיה. ואמנם המועיל בעצמותו הוא הענין האלהי, והמזיק בעצמותו הוא העדרו.

פ **אמר הכוזרי**: נשוב אל הענין, והודיעני איך נוצרה דתכם ואיך פשטה ונגלתה, ואיך התאחדו הידעות אחרי אשר היו חלוקות, ובכמה זמן נוסדה הדת ונבנתה עד שנתחזקה ונשלמה. כי אין ספק שהתחלות הדתות אמנם תהיינה ביחידים, עוזרים זה את זה לתמר הדעה אשר רוצה אלהים לגלותה, והם הולכים ומתרבים, ותומכים בעצמם, או שיעמד להם מלך תומך, שיכפה את ההמונים

על הדעה ההיא.

פא **אמר החבר**: בדרך זו אמןם קמים ונוצרים החקים השכליים, אשר התחלתם מן האדם. ואם יופיע ויצליח, יאמר כי הוא נעזר מאלהים, ויש לו השראה, ומה שדומה לזה. אבל החק אשר התחלתו מאלהים, הרי הוא קם בבית אחת, נאמר לו: היה, ויהי, כבריאת העולם.
פב **אמר הכוזרי**: הבהלת אותנו, החבר.

תכלית הפירוש – פירוש מושלם ומדויק. **האוצר ההוא** – אוצר התרופות. **מבקשים תועלת** – רוצים תרופה למחלתם. **היו מועילות** – ביכולתם להועיל. **בגד בהם** – התרופה לא השפיעה. **למשפטי הכוכבים** – חוקי עבודה זרה. **בעצמות ו** – ולא באופן מקרי. **החוקים השכליים** – חוקי הדתות שנוסדו על פי סברא אנושית. **הבהלת אותנו** – שהיווצרות אמונתנו היא בתהליך פתאומי ניסי.